

Jsou nabídky, které se neodmítají. Když jsme Franku Hallovi psali o autogram a on nám poslal dopis, jak ho těší náš zájem a pokud bychom měli otázky k jeho účasti v bojích v Tichomoří, tak ať se klidně ptáme, nemohli jsme odmítnout. Přestože mu je 93, má stále čistou mysl, a tak nám mohl poskytnout informace přímo z bojové linie, které se po úmrtí všech veteránů budou již těžko shánět.

Když byl napaden Pearl Harbor, bylo vám 16 let. Jaké jste měl tehdy pocity a o čem jste snil před válkou?

Bylo mi už skoro 18, když byla vyhlášena válka a nemohl jsem být odveden až do následujícího dubna. Všichni jsme byli hrozně naštvaní a většina mých kamarádů chtěla vstoupit do armády co nejdříve. Pamatuji si na jedno nedělní odpoledne, zrovna jsem pracoval u pumpy a tankoval benzín, když jsem slyšel tu zprávu. Moje první myšlenka byla: „Blázní, nevydrží ani šest měsíců.“

Věděl jsem tehdy o síle naší flotily, ale netušil jsem, kolik toho z ní Japonci potopí. Když přijeli zákazníci a žádali, abychom jim zkontrolovali olej v motoru, říkali jsme jim: „Máte dost, abyste vydrželi celou válku.“ Jak jsme byli naivní.

Nemohl jste se tedy dočkat, až vám bude 18, abyste vstoupil do armády, nebo jste to ani nezamýšlel, ale lidé okolo a rodina vás přesvědčili, že je to vaše povinnost?

Nikdo nemluvil o „službě“, bylo to „dané“. Mluvili jsme jen o pomstě a brali jsme to jako jasnou věc, že půjdeme do armády. Pár měsíců po Pearl Harboru, tisíce sedmnáct, osmnácti a devatenáctiletých mladých chlapců chtěly k pěchotě. Bylo nás tolik, že přestože jsme byli odvedeni v dubnu, museli jsme čekat na povolávací rozkaz do srpna. Mnozí byli zařazeni k I. divizi, která se po výcviku vylodila na Guadalcanalu. Po tříměsíční bitvě, kdy každý trpěl malárií, porazili japonskou armádu, které neutrpěla porážku 1000 let.

Řekněte nám něco o výcviku pěchoty, jak dlouho trval, bylo to něco podobného jako ve filmu Full Metal Jacket, kde seržant šikanoval nováčky?

Výcvik byl hodně tvrdý, hodně se dbalo na to, abychom okamžitě provedli rozkaz. Bylo to fyzicky velmi náročné. Hodně velká „buzerace“, pozornost na kdejaký detail. Seržanti byli tvrdí a nesmlouvaví, ale já s nimi neměl problém, protože jsem dělal, co mi řekli, takže jsem nikdy neměl problém.

Jeden kluk se vytratil do kantýny, aby si koupil zmrzlinu, což bylo přísně zakázané. Seržant ho chytil a za trest ho nechal stát v pozoru celé odpoledne na slunci se zmrzlinou na hlavě, takže se rozpustila a hmyz mu létal kolem hlavy.

Nikdy jsem nepřemýšlel o tom, co je přede mnou, protože jsem vždycky měl pocit, že zvládnu cokoliv, co mi přijde do cesty. Nikdy jsem se nedostal do situace, že bych chtěl instruktora zabít nebo to vzdát. Příjímač trval šest týdnů, pak následovaly dva týdny ostrých střeleb. Potom nás převezli na Západní pobřeží, odtud na Nový Zéland, kde se museli vyložit a připravit na nalodění vojáků. Pak jsme se vylodili na Guadalcanalu. Za tři měsíce mu začali Japonci říkat „Ostrov smrti“, protože zde ztratili 25 000 mužů.

Co se týče filmu Full Metal Jacket a jiných filmů, až na malé výjimky to bylo všechno nerealistické. Filmy o mariňácích byly vždy nadsazené, například když v nich voják vytrhne pojistku granátu zuby, tak je to nejen zbytečné, ale hlavně zhola nemožné. Zato filmy o letcích a námořnících jsme jen hltali, ale jen do chvíle, než jsme se potkali s kluky z těchto služeb a oni nás usměrnili.

Kde jste výcvik absolvoval a kolik jste bral žold?

Po příjímači jsem byl přidělen k 21. pěchotnímu pluku právě vzniklé 3. divize v New River. Byl jsem ustanoven velitelem hlídky, což znamenalo, že jsem musel chodit všude první. Uměl jsem se orientovat v lese a dobře pracovat s kompasem a mapou, což jsem se naučil již ve skautu. V listopadu jsme byli převeleni do San Diega na dobu jednoho měsíce. Jel jsem odsud stopem do Hollywoodu během dvou víkendů a potkal tam v klubu tehdejší hvězdu Ritu Hayworth, se kterou jsem si zatancoval, také 15letou hvězdu Shirley Temple a také skvělé kapely jako Tommy Dorsey, Harry James, Artie Shaw.

Tehdy existovala a stále ještě existuje organizace United Service Organization, která organizovala a organizuje zábavu pro vojáky. Za války byla v New Yorku tzv. Stage Door Canteen, kde se vojáci mohli setkat, dát si jídlo a zatancovat si s hvězdami z Broadwaye. Tam jsem nikdy nebyl. V Hollywoodu tuto funkci plnilo místo s názvem Hollywood Canteen. Když jsem byl zpátky u jednotky, přestěhovali jsme se, nejdříve žili ve stanech a pak v kasárnách. Trénink se stával těžší a těžší. V noci jsme se plazili v bahnem zatopených zákopech a nad hlavami nám svištěly ostré kulky. Jednou v noci po takovém cvičení jsem úplně od bahna vlezl do sprchy v plné polní včetně pušky. Umyl jsem ze sebe bahno, převlékl uniformu a vylezl z okna, abych utekl do města, a tak si pár hodin odpočinul.

Jednou jsme nasedli v přístavu San Diego na loď a jeli na cvičení. Druhý den ráno jsme přijeli k pobřeží a obsadili město La Jolla, zrovna když lidé šli do práce. Utíkali jsme skrz město do vnitrozemí a obsadili jednu farmu s pomeranči. O pár dnů později, 14. 2. 1943 jsme nasedli na

luxusní parník, který se jmenoval Lurline a odjeli směrem na Nový Zéland. Cesta trvala 13 dnů – celkem 10 000 mil. Tam jsme trénovali dalších pět měsíců a pak se vydali na Guadalcanal, kde jsme se učili boji v džungli a vykládali armádní lodě. Až v listopadu jsme byli připraveni na vylodění v Bougainville.

Co se platu týče, v roce 1942 nám ho zvedli z 21 na 50 dolarů za měsíc, ale další dva roky jsem dostal plat vojáka v boji, což bylo 62 dolarů. Když jsme konečně opustili Nový Zéland, neměl jsem kde peníze utratit, takže po návratu z Iwo-Jimy mi zůstalo 850 dolarů.

Proč jste šel k námořní pěchotě a ne třeba k letectvu?

Chtěl jsem se stát „chlapem“, abych zvládl každou životní situaci. Nebral jsem to jako pěchotu, vždycky jsem mluvil o mariňácích. Než byl bombardován Pearl Harbor, chtěl jsem nastoupit k obchodnímu loďstvu, protože kolovaly historky o nebezpečných konvojích do Murmańska. Maminka mi to zakázala, protože je to prý příliš nebezpečné. Ale o pár měsíců později podepsala souhlas, abych šel k mariňákům, přestože jsem to už tehdy ani nepotřeboval. Když mě přijímali, požádal jsem o přidělení k námořnímu letectvu, protože jsem chtěl být pilotem a oni mi řekli „jasně“. Jenže potřebovali lidi velmi rychle a já jsem netušil, že se stanu jedním z nich. Nedostal jsem hezkou leteckou uniformu, ale maskáče, a když mě nahnali do zkráceného výcviku, nebyla žádná šance na převelení.

Jaké to bylo v džungli?

Hrozné. Přebývali jsme v tom, čemu jsme říkali liščí nory. Byla to postavení částečně vykopaná do bahnitě země. Pak jsme smíchali bahno s listím a větvemi a opevnili to. V noci jsme měli striktní rozkazy tato postavení neopouštět. Každý, kdo se kolem nás v noci motal, byl považován za Japonce, a tudíž se střílelo. Všichni jsme měli průjem a červené boláky. Já jsem byl v čele průzkumné čety, takže jsme vždy chodili v rozestupech a pátrali po Japoncích. Neměli jsme se prozradit střelbou, jen zjistit, kde jsou. Japonci měli snipery dobře maskované, ale měli kvůli prozrazení napevno upevněné pušky, takže stříleli pouze na jedno místo.

Jednou jsme takhle šli na průzkum a najednou z ničeho nic se mi odkudsi do cesty připlétl mariňák. Dost mě to naštvalo, že se mi tam tak vecpal, ale najednou vidím, jak dostal zásah do hlavy a upadl na zem. Kdyby mě nepředěšel, dostal bych tu kulku já.

My jsme měli našeho snipera vysoko na banánovníku, kde byl několik dnů s puškou a rádiem. Dva dny sledoval, jak se Japonci sedm mil odsud zakopávají i s děly. Jakmile se zakopali, nahlásil pozici a na Japončičky dopadaly naše 115mm střely. Sniper opravoval koordináty a za hodinu byly nepřátelské pozice zdecimovány. Propukli jsme v jásot a oslavovali našeho hrdinu, který nejdříve nechal Japonce dřít, a pak jsme je zničili, aniž by si vystřelili. Potom, co jsme

opustili Bougainville, jsme byli vystřídáni pěchotou. Zjistili jsme, že jejich průzkumné jednotky místo řádného průzkumu, jako jsme dělali my, jen zašli 100 yardů do džungle, aby nebyly vidět, tam strávily celý den a večer se vrátily s tím, že nepřítel neviděly. Takže ani nezpозorovaly, že Japonci posílili o několik divizí a ráno je převálcovali.

Mohli jste ve svých okopech i spát? □ □ □

V okopech jsme byli po třech, takže jsme se střídali, někdo držel hlídku a někdo se snažil usnout. Jednou jsme takhle byli v džungli a poslouchali podivné zvuky, ptáky, hmyz. Tma jako v pytli, měsíc nesvítil. Všichni jsme měli uši našpicované, oči na šťopkách a měli za to, že ty zvuky jsou Japonci, kteří si signalizují navzájem.

Někdo vystřelil. Mysleli jsme si, že to jsou Japonci a tak zahájili palbu také. Takhle to trvalo celou noc a nikdo nezamhouřil oka. Byl jsem si jistý, že vidím japonské vojáky před našimi okopy a připadal jsem si jako v těch strašidelných filmech, co jsem jako kluk vídával. Přísahal jsem si, že jestli to přežiju, už se na žádný dívat nebudu. Přišlo ráno, my jsme vylezli z okopů a zjistili, že tu neleží ani jediné mrtvé tělo. Prostě jsme jen měli strach a stříleli na stíny.

Promiňte otázku, ale ve filmech a knihách se moc často nepíše, jak si voják v bojovém postavení ulevil, když to na něj přišlo?

Měli jsme vyhloubený malý příkop asi tak 6 x 8 x 2 stopy, přes který ležely příčky, na které se voják posadil. Bylo to dost bezpečné místo, protože přes den se k nám Japonci nepřibližovali. Jednou tam tak náš poručík seděl a ulevoval si, když Japonci vypálili pár salv na naše pozice. Skočil do septiku a my byli mrtví smíchy. Když přišla noc, legrace nás přešla. Když nás přepadla potřeba, použili jsme naše přilby a ráno je umyli.

Japonci byli velmi brutální. Byli jste informováni, jaký osud vás může potkat, pokud padnete do zajetí?

Japonci byli cvičeni k barbarství. Dám příklad. Několik let před válkou obsadili čínský Nanking. Zabili více než 300 000, znásilnili a pak zabili 20 000 žen. Těhotným ženám vyřízli nenarozené děti, vyhodili je do výšky a napíchlí na bajonet. To bylo všechno potvrzeno těmi, co přežili, v dokumentárním filmu. Tohle Američané nedělají.

Naopak, když obsadí město, dají dětem jídlo. Zeptejte se rodilých Okinawanů. Nebo se zeptejte

Němců, kteří utekli z ruského zajetí, aby se vzdali Američanům. To nejhorší, co jsem viděl udělat Američana, bylo to, že bajonetem páčil japonské mrtvole zlaté zuby. Byl jsem zhnusen. Když Japonci zajali vojáka, často ho mučili, než ho zabili. Bajonetem ho vykastovali, vydloubali oči, pobodali a pak ho zabili. Mariňáci stříleli Japonce, kteří se chtěli vzdát (což bylo velmi zřídká), protože mnohokrát se stalo a já byl toho svědkem, že Japonec zvedl ruce, šel k nám a v poslední chvíli hodil granát, který měl zabít nás i jeho. Byli jsme odhodláni a vycvičení se nikdy nevzdat a neustoupit, což by znamenalo odhodit zbraň a utíkat, jak to udělala naše armáda na Saipanu a o deset let později v Koreji.

Viděli jsme Spielbergův film Zachraňte vojína Ryana a ta vylodující sekvence byla zdrcující. Obdivujeme všechny, kteří to přežili. Bylo to něco podobného, jako když jste se vylodil na Bougainville, Guamu nebo Iwo Jimě?

Podobnému typu vylodění, jaký jste v tom filmu viděli, se říká „storm landing“. Námořní pěchota jich provedla hodně, ale já měl štěstí, protože námořní podpora, kterou jsme měli, byla daleko větší a lepší než na Omaha Beach. Než jsme se vylodili na Bougainville, předcházelo tomu „storm landing“ za hustých náletů Japonců. Pak přišla naše vlna, která byla vcelku v klidu, ale jakmile jsme se dostali na pobřeží, byli jsme napadeni.

Na Guamu to bylo o něco horší. Ne všechny výsadky byly dobré. Na Peleliu totálně selhala zpravodajská služba, které dala špatné informace o obraně ostrova, takže 1. divize měla horké chvíle.

Když jsme se vylodili na Iwo-Jimě, bylo to za poměrně slabé palby nepřítele. Asi za hodinu po přistání, když jsme měli na pevnině 4 000 mužů, Japonci zahájili palbu ze všeho, co měli k dispozici a zabili polovičku našeho výsadku. Dva dny před naším vyloděním byli vysláni žabí muži, aby odstranili podvodní miny. Také vypálili rakety na japonská postavení, která opětovala palbu v domnění, že opravdové vylodění již nastalo. Jednotka žabích mužů měla těžké ztráty, ale úkol splnila. Díky tomu mohlo japonské pozice naše námořnictvo lokalizovat a během dvojdenní palby jich mnoho zničilo.

Kdy jste se poprvé ocitl tváří v tvář smrti?

Bylo to na Bougainville. Všude samé bažiny a močály. Jdeme do vnitrozemí a cítíme odporný puch. Je to pach smrti. Nacházíme hnijící a rozkládající se těla Japonců, která leží všude. Horko rozkladu napomáhá a hmyz kladením vajíček dokonává ošklivé dílo zkázy. Některá těla mají v sobě díry po střelách, které teď okupují desítky a stovky much. Jsme v přední linii, takže naše pohřební jednotky jsou značně vzadu a mají dost práce s pohřbíváním našich chlapců. To bylo poprvé, co jsem opravdu cítil smrt.

Na Guamu jsme zase měli průzkumnou hlídku a u silnice našli klečet místní domorodce, ruce

svázané za zády a setnuté hlavy ležely vedle. Tehdy jsem si začal říkat, co to je za pakáň ti Japonci a začal je nenávidět.

Když jste se vylodili, měli jste sebou nějaké zásoby potravin, nebo v druhé vlně přišlo zásobování, které vám pak jídlo připravovalo? Jak jste to měli s prádlem, měli jste nějaké náhradní s sebou nebo jste v tom, co jste měli na sobě, byli třeba dva týdny?

Měli jsme sebou C a D přiděly, stejně jako pár spodního prádla a dost jídla na den či dva. Na Bougainville jsem celých deset dnů vydržel o jednom přidělu denně. Bylo tam tolik bahna, že se k nám zásoby nemohly dostat. D přiděl byl většinou tabulka čokolády, která se neroztekla a neměla žádnou chuť. Přiděly C mně nechutnaly, byly to obyčejně konzervy s gulášem, takže jsem je směňoval. Nemyli jsme se, pořádně nejedli a neměnili si prádlo celých deset dnů. Ale jednou sám prezident Roosevelt rozkázal, že na Den díkuvzdání musíme mít tradiční jídlo, pečeného krocana, šťouchané brambory a omáčku. Hodně lidem to způsobilo nemalé problémy, protože jak v bahně, které nám sahalo po kolena, dopravit hotové jídlo do džungle? Neměli jsme ani nádobí, takže nakonec jsme si vzali banánové listy a vytvořili z toho něco jako talíř, na kterém jsme si mohli brambory omastit. Tehdy jsem opravdu děkoval Bohu, že jsem naživu. Pořádné jídlo.

Vy jste byl zraněn, mohl byste o tom říct více. Za to jste dostal Purpurové srdce?

Opustil jsem Iwo Jimu a strávil půl roku v Naval Hospital v Oregonu a byl propuštěn 28. 8. 1945, když už bylo po válce. Purpurové srdce dostane každý, kdo je zraněný v boji a považuje si za čest být zraněn při obraně své vlasti. Otevírá to dveře pro zdravotní ošetření v nemocnicích pro veterány. Mně připnul toto vyznamenání kapitán Kirby, který byl později zabit.

Vy jste byl v první vlně vylodění na Iwo Jimě? Jaké to bylo?

Byl jsem jako rezerva, ale den po vylodění jsme šli do boje. Kam až oko dohlédlo, všude samé lodě, lodě, lodě, lodě...

Když člověk zaměřil pohled, byl schopen vidět granát z námořního děla, jak letí do japonských pozic. Všechno šlo jako ve zpomaleném filmu. Křížníky pálily svoje střely, aby zničily obranné pozice Japonců. Protože bombardérům B-24 se to evidentně nepovedlo.

Později jsem se dozvěděl, že velení námořní pěchoty požadovalo devět dní této těžké námořní

kanonády, aby byla zničena všechna děla. Ale admirálita rozhodla, že tři dny postačí a pak se vydají odstřelovat Tokio, aby ukázali velení letectvu, že oni také mohou přispět ke zničení města. Takže nakonec to zbylo na nás, námořní pěchotě, abychom se snažili japonská děla zničit sami, jedno po druhém, po boji zblízka. My jsme s plnou výzbrojí šplhali po sítích z lodi do člunů, které nás měly dopravit na pobřeží. Ale protože tam nebylo dost místa, tak jsme kroužili a kroužili pořád dokola, skoro celý den. Pobřeží bylo přeplněno, protože celé dvě divize měly potíže se probíjet do vnitrozemí. Zatím do nás bušila děla z hory Suribachi a 20mm protiletectvé kanóny. Po pěti hodinách neustálého kroužení ve dvoumetrových vlnách nás zavolali zpátky do lodě. Bylo nám špatně, zvraceli jsme a měli jsme potíže, zesláblí se vyšplhat s plnou polní zpátky po sítích na palubu.

Druhý den se opakovalo to samé, jen s tím rozdílem, že jsme konečně přistáli na pobřeží. Půda byla teplá tak, že jsme si na ní mohli ohřát večeři. Nebyl to písek, ale teplý popel z nedaleké sopky. Celou noc jsme nezamhouřili ani oka, protože co pět minut dopadaly dělostřelecké granáty. V 1 hodinu ráno přišel rozkaz postoupit do vnitrozemí. Začala nejdříve naše kanonáda a pak japonská. Někteří kamarádi byli roztrháni granáty na kusy a nic z nich nezbylo. Já jsem byl zraněn do nohy, a tak se musel sám belhat zpátky na pobřeží, kde jsem se dostal do člunu a ten mě zavezl na zdravotnickou loď. Tady jsem za pár dnů viděl, jak naši chlapci vyvěsili vlajku.

Ano, to byla památná událost, která se zapsala do historie. Jaké jsou na ni vaše vzpomínky?

První vlajka byla příliš malá na to, aby byla vidět na celém ostrově. Takže druhá vlajka, daleko větší, se vzala z torpédoborce a znovu vztyčila. Nebylo to nijak hrané pro publicitu, jenom obyčejná rutinní práce chlapců, kteří ji vyvěsili. Později se divili, proč bylo kolem toho tolik humbuku. Ten pohled na vlajku, vlající nad ostrovem, vzbudil ohromnou vlnu nadšení. Všechny lodě, co byly kolem nás, pustily píšťaly a sirény. Fotograf Abe Rosenthal se díval zrovna jinam, když mu jeho kamarád řekl: „Abe rychle, už to jde nahoru,“ a on jen rychle otočil foťák a udělal snímek.

Měl jste ve válce pocit, že máte strážného anděla, který nad vámi bdí?

Určitě. Několikrát jsem měl „kliku“. Jak jsem se už zmínil, v Bougainville jsem byl na hlídce, když se odnikud přihnal mariňák, vlezl mi do cesty a chytil do hlavy kulku určenou mě. Na Guamu jsme si tři z naší čety měli při útoku najít rychle okopy, abychom se do nich schovali. Já si vybral ten, kde už byl někdo mrtvý. Moji dva kolegové dostali přímý zásah, já jsem přežil, protože jsem si vybral ten „správný“. Na Iwo Jimě jsem stál v něčem, co jsem si myslel, že je stará vyschlá studna. Jenže to mělo dřevěnou podlahu, což maskovalo vchod z japonského

tunelu. Kdybych tam byl býval zůstal přes noc, určitě by mě chytili, mučili a zabili. Když jsem byl zraněný na nemocniční lodi, začali nás stěhovat zpátky na pobřeží, ale kapitán dal rozkaz, že musíme okamžitě odplout, takže jsem se do toho pekla už nemusel vrátit. Odjel jsem na Saipan a pak domů, takže jsem to všechno přežil. Měl jsem v životě štěstí, ale můj postoj byl, že ať přijde cokoliv, vždycky najdu řešení a zvládnu to. Teď mi je 93, čeká mě jedna nepříjemná věc, která v životě čeká každého, a já nevím, jak se jí vyhnout, ha, ha.

Myslíte si, že shovení atomové bomby byla dobrá věc a že to zachránilo život lidem, nebo to bylo jen politické rozhodnutí, demonstrace síly?

Myslím, že svržení bomby bylo nezbytné. Podle toho, jak Japonci bojovali, speciálně na Okinawě a Iwo Jimě, a jak masivní shazování zápalných bomb na jejich města nezlomilo jejich ducha, věděli jsme, že se nikdy nevzdají. Počítalo se, že když obsadíme Japonsko, přijde o život milion vojáků a několik miliónů civilistů. Na Okinawě ztratili 100 000 civilistů, takže se naši mocní rozhodli pro zásadní krok. Jeden Japonec mi řekl, že jeho otec byl zraněn v Nagasaki, ale i tak považoval shovení bomby za správnou věc, která zachránila mnoho, mnoho životů. Neschvaloval jsem nálety a zapalování japonských měst. Jednu noc 300 000 lidí zahynulo v Tokiu. Schvaluji svržení atomové bomby, ale neměla by již nikdy být použita jako útočná zbraň. Mimochodem, na Guamu jsem v roce 1944 volil proti Rooseveltovi.

Vidíme, že při svém věku jste stále ještě aktivní. Co všechno stiháte ve věku 93 let dělat?

Psal jsem do časopisu naší jednotky. Ale protože jsme již staří, rekrutovali jsme mladší kádry. A ouha, první co udělali, že nás staré vyhodili. Každý, kdo se jednou dá k mariňákům, je mariňákem na celý život. Ale velitel, který nás vyhodil, nikdy neviděl boj jinak než ve filmu a nás veterány nesnáší. Jediné, co dělal, že si odkroutil tři roky u dělostřelectva, což je velmi lehká služba, teď se prezentuje na veřejnosti jako největší hrdina. Každoročně jsme vybrali asi 12 000 dolarů na Fond pro zraněné mariňáky. Teď samozřejmě již nepřispíváme, poté, co se nás zbavili. Vybírali jsme hračky pro 30 000 dětí a každé Vánoce je rozdávali po nemocnicích, azylových domech a dětských domovech. Loňské Vánoce nový výbor těchto mladých náfučků vybral jen 1 000 hraček, což znamená, že 29 000 dětí nic nedostalo. Jistě chápete, že nám veteránům je z celé situace na zvracení. Bohužel už nám dochází pára a tak nám nezbyvá, než tu katastrofu sledovat se zařatými pěstmi.

Děkujeme za rozhovor

Vítek Formánek a Eva Csölleová

{phocagallery view=category/categoryid=90/limitstart=0/limitcount=0}